

COLUMNĂ LUI TRAIANU

ISTORIA. — SCIINȚE ECONOMICE. — DREPTŪ — MEDICINĂ. — SCIINȚE NATURALE. — POESIA. — BIBLIOGRAFIA. — LITTERATURA POPORANĂ. — &c.

SUMMARIU.

ISTORIA : Radu-Negru, de B. P. Hasdeu.
 FILOSOFIA : Ce este o națiune ? de G. Vegezzi-Ruscalla.
 BIBLIOGRAFIA : Despre Daci și Dacia, de A. Odobescu.
 CRONICA : Esposițiunea artistilor în viață, de Radu Manté.
 DIVERSE : O estravanță din editura d-lorî Nebunely, de X.
 BULLETINŪ etc.

ISTORIA CRITICĂ A ROMANILORU

IN MUNTENIA DIN SECOLULU XIV.

Veđi nr. 93—133)

CARTEA I.

PAMĒNTULŪ și POPORULŪ.

CAPULŪ I.

TERRITORIULU.

§ 2.

NOMENCLATURA.

Urmare.

Câmpu-lungulū înavușesce pe Grecenu cu următorele trei argumente :

1-o. O inscripțiune despre descăllecarea lui Radu-Negru în 1215 ;

2-o. Unŭ dipticŭ sĕu așa numitulŭ „pomelnicŭ“ cu datulŭ 1222 ;

3-o. Unŭ crisovŭ, relativŭ la satulŭ Bădesci....

Le vomŭ analiza unulŭ câte unulŭ.

Maî înainteŭ, o „pisaniă“ cu anulŭ 1215, — nu e lucru de glumă!

Ea ametișe la noi tótă lumea fără escepțiune : nu numai pe d. Bolliacŭ, dérŭ pĕnĕ și pe unŭ istoricŭ de tallia reposatului Iónŭ Maiorescu, carele nu se temea să esclame într'unŭ accesŭ de entuziasmŭ : „*mĕ ținŭ tare de inscripția monastirii din Câmpu-lungŭ! (437).*“

O singură bagatellă a scăpatŭ ca prin minune din vederea tuturoră : nemini nu s'a întreatŭ cătu-și de puținŭ despre epoca precisă a famosei „pisanie“.

Datéză ea óre chiarŭ din anulŭ 1215?

Aș!

Déca nu de atunci, să fie încaî din secolulŭ XIII?

Nici atăta!

Măcarŭ din 1300, măcarŭ din 1400, măcarŭ din 1500....

Nu, nu și nu!

(437) Fóia pentru minte, 1842, nr. 42, ap. Aricescu, Ist. Câmpu-lungulŭ, I, 58.— Cf. Bolliacŭ, loco cit., p. 342.

Miraculoșă inscripțiune s'a săpatŭ din ordinea lui Mateiŭ Bassarabŭ pe la 1640!

Intre 1640 și 1215 aritmetica cea mai rudimentară numeră pe degete unŭ intervallŭ de 445 anni.

Socotindu-se câte trei generațiuni la fiecare secolŭ (438), acestŭ spațiu de timpŭ ecivaléză cu nascerea și mórtea consecutivă a 13 nĕmuri!

Annulŭ 1640 depunĕndŭ o mărturiă despre anulŭ 1215, éccĕ o ciudată fontăna istorică!

Insuși Grecenu ni spune :

„Radulŭ voevodŭ Negrulŭ, care pisania monastirii Câmpu-lungulŭ arată cumŭ-că o „zidise măriă sea în domniă biserică de mirŭ, și surpându-se, Mateiŭ-vodă o a prefăcutŭ, a rătăndŭ și in crisovulŭ măriei selle, ce este „*acollo la monăstire dela létŭ 7155 (1647), a prile 1, cumŭ-că a fostŭ zidire ánteŭ la létŭ 6723 (1215) etc.*“

Inscripțiunea cea în litigiŭ, séu mai bine dicĕndŭ doue gemene, ambele dela Mateiŭ Bassarabŭ, s'aŭ conservatŭ pĕnĕ astă-đi.

„Pisania d'assupra ușelorŭ sfintei monastirii“, după cumŭ ni-o comunică într'o copiă essactă d. C. D. Aricescu, sună așa :

„În đillele dulcelŭ creștinŭ și de Dumneđeŭ iubitŭ creștinŭ Mateiŭ Bassarabŭ voevodŭ i gosposzda ego Elena (și dómna lui Elena) cu vrerea lui Dumneđeŭ pusŭ a fi „domnŭ creștinŭ în Țerra Romănescă și întru moșia lui, carea este dintru Unguriă descălcată, adecă început'amŭ a scrie „de acéstă sfântă dumneđeescă biserică, ce este hramulŭ vladyczitzie naszei bogoroditzie i prisno dievy Maria (templulŭ stăpânei nóstre născĕtorei de Dumneđeŭ și pururea-feciórei Maria), carea s'aŭ începutŭ și s'aŭ ziditŭ și s'aŭ sĕvĕrșitŭ de bĕtránulŭ și pré-milostivulŭ creștinŭ Radulŭ Negru voevodŭ, carele aŭ fostŭ din începutŭ descăllecătorŭ Țerrei Romănesci și din începutŭ aŭ fostŭ ziditŭ acéstă sfântă dumneđeescă biserică cândŭ aŭ fostŭ cursulŭ annilorŭ dela Adamŭ 6723 (1215), și totŭ aŭ stătatŭ cu bună pace pĕnĕ în đilele creștinulŭ Alessandru voevodŭ Iiașŭ întru a doua domniă, cândŭ aŭ fostŭ cursulŭ

„annilorŭ dela Adamŭ 7136 (1628), atuncea întru aceia-și vreme s'aŭ surpatŭ din voia lui Dumneđeŭ în đioa de sfântulŭ Ilie pro-roculŭ la méđi-nópte, și nici o firosélă nu s'aŭ făcutŭ ; întru aceia-și vreme déca aŭ dăruiť Domnulŭ Dumneđeŭ pre acestŭ domnŭ bunŭ și milostivŭ creștinŭ Mateiŭ Bassarabŭ voevodŭ i gosposzda ego Elena (și dómna lui Elena) cu domnia în Țerra Romănescă și întru moșialŭ, și fiindŭ și măriăsea dintru acea rudă bună și dintru acellŭ nĕmŭ adevĕratŭ, socotit'aŭ ca unŭ domnŭ bunŭ și milostivŭ ca să rădice și să facă acéstă sfântă și dumneđeescă biserică, să nu pĕră pomana acellorŭ reposaťi domni bĕtráni, și acestŭ domnŭ bunŭ și milostivŭ creștinŭ Mateiŭ Bassarabŭ voevodŭ i gosposzda ego Elena (și dómna lui Elena) încă să le fie de pomana la sfântulŭ gertfenicŭ întru veciă nesĕvĕrșită și de mare agiutorŭ înaintea feței lui Dumneđeŭ adevĕratŭ ; și ispravnicŭ aŭ fostŭ după lucrulŭ acestei sfinte și dumneđeesci biserici Socolŭ clucerŭ de Cornațeni, și aŭ nevoitŭ și acestŭ boerŭ înțelleptŭ cu multă strădaniă și cu tótă ânima pentru slusba Domniei și întru pomana domnu-seŭ, apoi și pentru sufletulŭ lui ca să'i fie de agiutorŭ la înfricoșata gŭdecată ; și s'aŭ începutŭ de ziditŭ acéstă dumneđeescă biserică din fața temeliei în luna lui iunie 22 de đille, cândŭ aŭ fostŭ létulŭ dela Adamŭ 7143 (1635), și s'aŭ sĕvĕrșitŭ în luna lui augustŭ în 20 de đille, létulŭ 7144 (1636)“.

Éccĕ din punctŭ în punctŭ celebra pisaniă!

Ea ni offeră o teoriă întrégă : nu numai împune lui Radu-Negru anulŭ 1215, dérŭ încă, pentru a fi consecinte cu ideia fissă a colonisării din Făgărașŭ, mai traduce în titlulŭ princiarŭ „Ungro-vlachia“, a cărîi adevĕrată semnificațiune noi amŭ desfășurat'o pe largŭ la începutulŭ acestui paragrafŭ, printr'o imbecilă frasă : „din Unguriă descălcatŭ“ (439)!

Totŭ în monastirea câmpu-lungĕnă, d'assupra ușei cellei mari din întru, se mai afflă următoreă inscripțiune analógă éroși dela Mateiŭ Bassarabŭ :

(439) Acestŭ modŭ de a traduce pe Ungro-vlachia, moștenitŭ dela gramaticiei lui Mateiŭ Bassarabŭ, ne întimpină adesea în condicele romăne din secolulŭ trecutŭ. Veđi bună oră unŭ crisovŭ din Condicta Vieroșulŭ în Fóia Societății Romănișmulŭ, I, 153 : „Petrașcu voevodŭ și domnŭ a tótă Țerra Romănescă dentru Unguriă descălcatŭ...“— Mateiŭ Bassarabŭ, Petrașcu cellŭ Bunŭ, descălcaťi din Unguriă!

„U imia ôttza i syna i sviatago ducha amin (în numelui Tatălui și Fiului și Sântului Spiritu) în Țările dulcelui creștin și de Dumneșeu iubit creștin Mateiu Bassarabă voevodă și dâna lui Elena, cu vrea lui Dumneșeu pusă a fi domnă creștină în moșia lui, adecă scris'amă de acăstă biserică ce este hramul Uspeniei presviatei vladycitzie naszei bogoroditzie i prisno dievie Mariia (Addormirii pré-sântei stăpânei născătoare de Dumneșeu și pururea fecioarei Maria), care o aș zidit rēposatul Negru voevodă cândă aș fost velutulu dela Adamă 6723 (1215), și aș stătat cu bună pace pêne în Țările lui Alexandru voevodă Iliășu, fost'aș létulu 7136 (1628), atuncă, cea s'aș surpată, éru déca aș dăruit Dumneșeu pe creștinul Bassarabă voevodă i gospozda ego Elena (și dâna lui Elena) cu domnia întru moșia lui, socotit'aș ca ună domnă milostivă ca să rădice acăstă biserică sfântă, ca să nu péră pomana moșilor, pentru că aș fost și măria-sea dintru acea rudă bună și adevărată, și ca să fie și domniei lui de pomană la sfântul și de mare agiutor înaintea feței lui Dumneșeu întru veciă amină; după aceia și acesta ce se dice Dolgopolu (Câmpu-lungu) să fie iertat de vamă de pâne, să nu dea vamă domnescă; așisderea și orășenit să nu dea vamă de ce voru vinde, după cumă iertat aș fost de rēposatul Radulu Negrul voevodă, și cumă scrie și în cărțile celle bêtrâne, așisderea să fie iertat și de domnia mea; éru cine nu va întări, să fie procler și anatema; și s'aș început acăstă sfântă biserică din fața temelliei în luna lui iunie 23 de țille, dela Adamă trecuți anni 7143 (1695), și ispravnică aș fost după lucrul aceste sfinte biserici giupână Socolu cluciarul de Cornățeni, și aș voit și acestu boieru cu totă ânima și cu totă strădania, pentru slusba domnu-seu și pentru suffletul lui, ca să fie de agiutor; și s'aș sêvșit în luna lui august în 20 de țille, cândă aș fost létulu 7144 (1636).

Maș pe scurtu, clucerul Socolu Cornățenu, însărcinat din partea lui Mateiu Bassarabă cu edificarea „din fața temelliei“ a monastirii câmpu-lungene, căci din primitiva zidire se pare a nu maș fi remasă pētră pe pētră, s'a creșut dator, „pentru slusba domnu-seu și pentru suffletul lui“, a scri în drēpta și n stânga, cu calle și fără calle, anul 1215!

Éccē, maș rēpeșim încă o dată, renumita pisaniă în doue edișuni din acella-și anul 1636!

Ca ce felu de basă sciințifică pôte să pună ună adevărată istoric pe nesee asemeni monumente?

Să se observe bine între celle-l'alte, că nici una din ambele inscrișuni nu ni spune, cumă-că monastirea Câmpu-lungu ară fi fost sub Radu-Negru numă „o biserică de miru.“

Acăsta este o pură invenșione a neobositulu Grecenu, pe care o înregistrăm aci în trecētū, ca una ce nu va fi fără consecinșă pentru ceia-ce avem de țisū maș la valle.

Trecem la „pomelnicu.“

Dipticele, alle căroru usū este totu așa de vechi ca și însă-și essistinșă religiunii creștine (440), potu constitui, în casu de a fi autentice și sincronice, o fontână istorică dintre celle maș prețioșe.

Décă noi amă avē în realitate unu „pomelnicu de lemnă făcutu chiaru de Radulu voevodă Negru“, după cumă pretinde Grecenu, și decă amă găssi acolo scrisu cu o mână contimpurēnă anul 1222, ară trebui cu voiă sēu fără voiă să ni plecăm fruntea cu cea maș docilă resemnașione.

Din nenorocire înse unu documentu de acăstă natură nu se vede nicăiri!

Prin intermediulu d-lui C. D. Aricescu, éccē ce ni scrie într'o epistolă din 14 maș 1872 inșellegintele institutoru câmpu-lungenu d. G. Bădescu:

„Pomelniculu de lemnă vechi fiindu ștersu, l'amă găssitu transcrișu pe o chărțiă pusă în ramă; pe dēnsulu nu se afflă alte persone, cari aș o importanșă istorică, decâtu Radu-Negru, Mateiu Bassarabă și Elena Dâna.“

Dipticul s'a făcutu la 1215, și totuși nu s'a înscriș într'însulu nici unu Domnă pêne la 1640!

Unu Vladislavă Bassarabă, unu Mircea, unu Négoiă, unu Mihașu, n'aș căpētat măcaru dēnșu, atleș ai Statulu Muntēnă, frageda onóre de a figura într'unu colșu șorū allătură cu „Dâna Elena“.

Este evident, că unu assemenea „pomelnicu de lemnă“ nu s'a putut nasce, ca și „pisania“ de maș susu, decâtu erōș pe la 1650 sub domnia lui Mateiu Bassarabă, totu prin zelōsa „strādania“ a vre-unu cluceru Socolu Cornățenu!

Să se noteze bine, că anul 1222 nu se citește nici de cumă în acestu dipticu, fiindu o propriă abilă născocire dintre celle multe alle lui Grecenu, carele s'a silitu a potri vi o cifră, încătū să nu fie tocmaș 1215 din „pisania“, dérū camă pe aprōpe.

Éccē-vē și „pomelniculu“!

Ôre ce maș remâne?

Grecenu maș menșionēză: „unu chrisovū

„allū monastirii Câmpu-lungulu pe moșia Bădesci“.

De cândū și dela cine?

Acăsta se îmuresce dintr'unu altu pasagiu, pe care de assemenea ni'lū împărtașese strănepotulu cronicarulu:

„Chrisovulu din 1352 (6860) allū lui Necolae voevodă Bassarabă cellu de nteiu, sin Alexandru voevodă Bassarabă, feciorulu Negrulu voevodă Bassarabă, prin care dă moșia Bădesci să fie a monastirii Câmpu-lungu“ (441).

Nicolaș Bassarabă, frate cu Vladislavă Bassarabă și cu adevăratulu Radu-Negru, adecă cu tatălu marelui Mircea, a fostu în realitate unulu dintre fiu lui Alessandru Bassarabă, precumă o demonstră fără chipu de contestașione lepedea i mormētară din 1366, pe care o reprodusesse testualmente memorabila Cronică Bălăcenēscă (442).

Grecenu înse nu se mulțumesc a constata acăstă veridică filiașione, ci merge și maș departe, găssindū o altă imaginară pentru însu-și betrânulu Alessandru Bassarabă: „fecioru Negrulu voevodă.“

Aci cronicarulu s'a prinsu în cursă de bună voiă.

Décă Negru-vodă era tatălu lui Alessandru Bassarabă, atuncă cată să fi domnit cellu multu pe la 1300.

Unde i dēro locu pentru unu „Mircea voevodă cellu de nteiu“ la 1301?

Unde i Negru-vodă cellu de pe la 1215? Dela 1215 pêne la 1300, nu cumă-va acestū nou Matusaelu să fi șeșut pe tronū aprōpe unu secolu?

Éccē în ce nămolū de absurditaș împinge pe sâraculu Grecenu nenorocita i teoromaniă!

Cine anume a fostu tatălu lui Alessandru Bassarabă, acăsta se scie într'unu modu nerecusabilu.

Regele maghiarū Carolū-Robertū, povestindū terribila băttaiă, pe care o pășise dela Olteni, ni-o spune fórte categoric într'o prețiosisimă diplomă din 1332: „in terra transalpina per Bazarab, filium Thocomery“ (443).

Nemicu nu pôte fi maș netedū!

Așa dérū Alessandru Bassarabă a fostu fiu allū lui Tocomirū Bassarabă, despre care în cronicile nōstre și n toți istoric moderni ai României în deșertu veș căuta o singură sillabă.

În calitate de Bass-arabă, precumă amă maș demonstrat'o, ei toți aș fostu Negri, întocmaș ca și celle trei capete din rebusulu lorū

(440) Hirsch, *Über Diptychen, Negrologien etc. im Mittelalter*, Gratz, 1865, in-4. — Martigny, *Dictionnaire des antiquités chrétiennes*, Paris, 1865, in-8, verbo: diptiques etc.

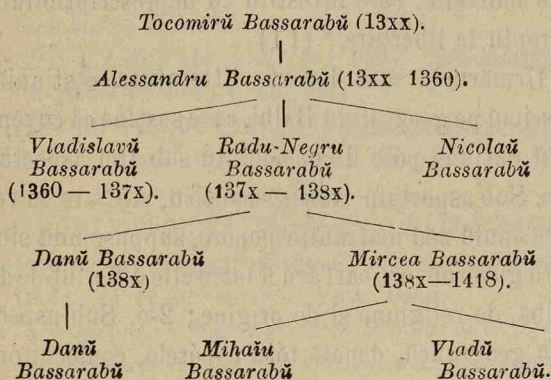
(441) *Revista Română*, II, 252.

(442) Apud. *Șincașu*, I, 329.

(443) *Feyer*, VIII, 3, 625.

eraldică; d'érü nici unu'a dintr'înşii în speciă nu se pôte atribui fundațiunea Statulü Munténü, a căruï essistință în banatulü Severinului nu s'a întreruptü nici o dată dela însă-și colonisarea romană a Daciei.

Profitându de amênuntele de mai susü, noi putem restabili aci următórea genealogiă *documentală* a Bassarabilorü, începându dela tatălü lui Alessandro Bassarabü și pênë la marele Mircea și însemnându în parentesi cu cifre provisórie durata domniilorü:

Dintre toți acestiia n'a domnitü numai Nicolaü Bassarabü, deși avusese și ellü unü însemnatü apanagiü feudalü sub tatä-seü Alessandro Bassarabü și sub frate-seü Vladislavü Bassarabü, precumü vomü arrëta mai la valle în paragrafulü 8.

După ce amü allesü neghina din grăü, aruncându acumü la o parte ceia-ce aparține d'a-dreptulü lui Grecénu, lui Cornățénu seü unorü călugëri și logofeți totü atâtü de ignoranți din timpulü lui Mateiu Bassarabü, noi lesne vomü puté restitui pura veritate istorică în privința monastirii dela Câmpulungü :

1-o. Fundatorü allü ei a fostü Radu-Negru; așa este; tóte datele concurgü în unanimitate la recunnóscerea acestüi faptü; înse nu vre-unü Radu-Negru fictivü de pe la 1215, ci tatälü marelü Mircea, principe realü dintre 1372—1380, a căruï memoriä s'a conservatü de asemenea, ca generosü donatorü de orï-ce templu, în originile cellorü-lalte trei löcașuri antice alle Munteniei: Tisména, Cozia și Cotména ;

2-o. Pênë a nu avé o monastire în înțelesulü propriü allü cuvântului, adecä înainte de 1372, Câmpulungulü catä sä fi avutü în locu-i o simplä bisericä, de órá-ce Nicolaü Bassarabü, unulü dintre frațiü lui Radu-Negru și unchiü allü lui Mircea cellü Mare, îi dăruescemoșia Bădescii între 1350 — 1366.

Astü-felü, înșirându într'o ordine cronologică vechimea monastirilorü muntene, după cumü o documentézá actele celle mai autentice, noi avemü :

- 1-o. Vodița, sub Vladislavü, 1360-72;
- 2-o. Câmpulungü } sub Radu, 1372-80;
- 3-o. Tisména

4-o. Cotména } sub Mircea, 1383-87.
5 o. Cozia

Classiculü Polibiü dicea, că errorile unui scriitorü trebuü considerate totü-d'a-una dintr'unü duplu punctü de vedere: scusabile, decä decurgü din nescire, și neiertate la casü de precugetare (445).

Cu acestü criteriü în mâna, cumü óre sä güdecâmü noi pe Grecénu ?

Pentru accreditatea unui fantasticü Negru-vodä de pe la 1215, ellü grämădesce cu profusiune vr'o dece probe, și tóte sunt falsificate.

A retäci într'unü singurü locü seü în doue, cu putință; a trece înse printr'unü lungü labirintü de retäcirü successive, puținü probabilü!

Errorile lui Grecénu întrunescü tóte condițiunile unei sisteme premeditate, a căriia prima inspirațiune îi va fi venitü dela vr'unü crisovü seü vr'o pisaniä *à-la-Cornățénu* din cerculü lui Mateiu Bassarabü, înfloritä apoi de căträ dënsulü cu felü de felü de ingenioze variațiuni.

Acéstä tacticä de mistificațiune întipăresce o gróssä pétä asupra întregi opere litterarie a cronicarului, resfrângëndu-se în acella-și timpü pe totalitatea caracterului seü moralü.

Amü isprăvitü cu Grecénu.

(Va urma.)

HASDEU.

(445) Lib. XII, frag. 10.—Polybe, trad. Buchon, Paris, 1843, in-8, p. 334.

CE ESTE O NAȚIUNE?

Il n'y a guère de mot plus difficile à définir.

F. Wey, *Dict. démocr.*

I.

O mare confusiune, deși cei mai mulți n'o observä, domnesce asupra adevëratului înțelesü allü cuvântului națiune, nu numai în limbele neo-latine, d'érü și 'n tóte acelea ce'lü adoptarä seü carü posedä unü ecivalinte. Și totuși naționalitatea este, pôte, cea mai importantä din tóte cestiunile politice, câte ne agitä astä-đi. De aci se nascü polemice prin diare, dubiosități în tractate de geografii, amfibologie diplomatice, ecivocități în istoriä și așa mai încollo. Unü illü întrebuintézá în simțulu cellü mai vastü, alțiü ca sinonimü în locü de alte vorbe, astü-felü încätü e peste putință a-și capëta assuprä-i o giustä noțiune. Nu cređü d'érö a face unü lucru de prisosü, decä më voü incerca a limpeđi acéstä problemä, punëndü capëtü necertitudinü și tristelorü selle consecințe. Më voü sili inse a'mü desvolta ideiele în modulü cellü mai popularü, de órá-ce dicerile națiune, naționalitate, naționalü, occurgü nu numai pe buzele ómenilorü

de Statü și'n cărțile invëțațilorü, d'érü încä circulä prin gura poporului, fiindü scrise pênë și pe tablele prävălielorü.

Valórea cuvintelorü ni se dá de căträ lessicografü, érü cândü elle sunt tehnice seü doctrinare, atuncü le mai esplicä professorii artei seü ai sciinței respective. Voü petrece d'érö într'o revistä, mai äntetu de tóte, differite dicționare și tractate sinonimice, apoi opere de diplomațiä, de dreptulü Giñțilorü și de politicä.

Vocabularulü *della Crusca*, acestü evangeliü allü limbei italiene, sunä astü-felü: „Generazi-one d'uomini nati in una medesima provincia „cittä“.

Vocabularulü italianü de Tramater în Neapole mai adage o altä definițiune: „Unione d'uomini „in civiltä sotto regolare governo e con leggi permanenti“.

Dicționarulü Academiei Franceze dice: „Nation, la totalité des personnes nées ou naturalisées dans un pays, et vivant sous le même gouvernement“.

Dicționarulü Academiei Spaniole în § 2: „Nacion, coleccion de los habitadores en alguna provincia, pais o reino“.

Noulü dicționarü portugeseü de Solano-Constancio: „Nação, os habitantes de região que tem „governo independente, e de ordinario lingua propria“.

Dicționarulü anglesü de Noah Webster: „Nation, a body of people inhabiting the same „country, or united under the same sovereign or „gouvernement“; și mai departe: „nation usually „denotes a body of people speaking the same language, or a body that has formerly been under „a distinct government“.

Trecü la tractate de sinonimü.

Intr'allü lui Nicolaü Tommaseo se citește:

„Națiune, din *nascor*, indicä o relațiune de origine... Națiunea este o mare familiä... Națiune „se referä une-orü la pämentulü, pe care löcuesce „mulțimea“ (1).

Sinonimismulü Girard offerä următórea buccatä, pe care aü reprodu'so apoi dicționarele sinonimice franceze allü lui Robaud și allü lui Guizot:

„In simțulu litteralü și primitivü, cuvântulü „națiune aratä unü raportü comunü de nascere, „de origine. Națiunea consistä în descendențiü unui „singurü tatä. Acela-și limbä în gura a doue popóre depärtate, anunță că elle nu sunt prin origine decätü aceia-și națiune. Unü poporü străinü, care 'și formézá colonie într'o țerrä depärtatä, nu încetézá de a fi anglesü, germanü, „francesü etc., ca națiune seü origine. Statulü „fiindü cuceritü, națiunea propriü disä este distrusä, „d'érü remäne poporulü“ (2)

O confusiune egalä ne intimpinä în limbele slavice. *Narod*, în limbele illirică, boemä și polonä însemnézá d'o potrivä națiune, ginte, poporü, și

(1) *Nuovo Dizionario dei Sinonimi*, 2 ed., nr. 2531.

(2) *Dictionnaire universel des Synonymes*, ad voc.

derivă, ca și vorba *natio*, din radicalul *rod*, producțiune, origine, stirpe, éru rusesce *narodskati*, vrea să ăică a genera.

Nemțesce *Volk* offeră aceia-și ambiguitate, ceta-ce a îndemnatu pe Germani, pentru a distinge națiunea de popor, a adopta francesismul: *Nation*.

Gaelicesce *cinneadh* și grecesce *ethnos génos* înseamnă d'o potrivă națiune și popor.

Maș pe scurtu, pentru a nu maș obose pe lectori prin alte citațiuni, vomu generalisa acestu fenomen de confusiune în privința cellor-l'alte limbe culte.

Scriitorii despre Dreptul Ginților, și tocmăi cei maș moderni, cându adevăta cestiunea naționalității se agita degia, n'au reușitu a determina maș bine natura lucrului.

Renunțitul publicistă Vattel ăice :

„Națiunile seș Staturile sunt corpuri politice, societăți de ómeni, uniți împreună pentru a și procura salatea și folosul lor prin forțe reunite“ (3).

Portugesul Pinheiro-Ferreira, noulă comentatoru allu operei lui Vattel, observă cu ocasiunea pasajului de maș susu :

„Definițiunea lui Vattel despre națiune nu este exactă. Pentru ca unu popor să pótă fi consideratū ca făcendū parte din numerulu națiunilor, trebuī să respecte nedependința cellor-l'alte națiuni“ (4).

Kluber, unu publicistă cu multă greutate, ăice: „Unu certu numărū de ómeni și de familie, cari s'au intrunitu într'o țerră și s'au stabilitu acolo, asociandu-se și suppunendu-se unu capu comunu, formeză unu Statu. El pörtă de asemenea numele de națiune“ (5).

Americanul Wheaton nu se exprimă nici ellu cu maș multă claritate.

Éccē cuvintele selle :

„Națiunile și societățile politice, numite Statu, sunt persóne morale, supuse unu dreptu internaționalu“ (6).

Diplomatulă comite Garden esplică în următorulă modū înțellesulă cuvântulă națiune :

„Sub numile collective de națiune, popor, societate civilă seș politică, se desémnă intrunirea

(3) *Droit des gens*, § 1: „Les nations ou états sont des corps politiques, des sociétés d'hommes unis ensemble pour procurer leur salut et leur avantage à forces réunies“.

(4) *Droit des gens par Vattel*, éd. de Paris, 1838, t. 3: „La définition que donne Vattel d'une nation n'est rien moins qu'exacte...; il faut, pour qu'un peuple soit censé appartenir au nombre des nations... qu'il respecte l'indépendance des autres nations“.

(5) *Droit des gens moderne de l'Europe*, § 20, p. 32. — Montesquieu în *Esprit des lois*, deși mereu întrebuinteză ăicerea națiune, totuși nicăiri n'o definesce, éru în cap. 3, lib. I, se pare a'lu lua dreptu sinonimū allu societății. — *Vico* omite de asemenea ori-ce definițiune, dérū în cap. 2, lib. II, *Scienza nuova*, 1-a ediți., de vr'o doue ori repetă: „popolo o nazione“, încătū consideră poporū și națiune ca sinonime perfecte. — *Filangieri*, *La scienza della legislazione*; *M. Pagano*, *Saggi politici*; *Martens*, *Précis du droit de gens moderne de l'Europe*, și alți publicistă de prima ordine cadū în aceia-și confusiune între poporū, societate și națiune.

(6) *Eléments du droit international*, p. 29.

„unū certu numărū de familie, stabilite într'o țerră cu intențiunea și sub convențiunea espressă seș tacită de a se mântine reciprocamente în posesiunea tuturor drepturilor lor naturale. O națiune nu este o adevărată națiune, în înțellesulă cellu înaltu allu cuvântulă, decât nu intrunesc pe câtū se pôte maș multe identități, maș allesu identitatea de guvernū și acea de limbă“ (7).

Distinsulă publicistă neapolitanu Galiani, fără a se incurca în definițiunē, ăice: „Vofu întrebuinta fără deosebire vorbele principe, suveranu, putere, domniă, suveranitate, națiune, pentru a desemna ori-ce societate de ómeni civilizați, pusă sub o speciă de guvernū și bucurandu-se de o deplină nedependință“ (8).

Celebrulă scriitoru italianu reposatulă Cesare Balbo crede, că o națiune este o fusiune, o acumulare, unu *raccozzamento* de ginți (9).

Élie Régnault, colaboratulă lui Garnier Pagès, ni offeră următoarea definițiune :

„Intr'unu simțu propriu, cuvântulă națiune repesintă ori-ce colecțiune de ómeni, avendū o origine comună. Astu-feliu s'a putatū ăice națiune despre totalitatea populațiunilor arabe, deși împărțite în triburi, seș despre totalitatea triburilor grece, deși desbinatē în diferite Statu. În acestu simțu cuvântulă națiune înseamnă simplu ginte. De aceia Romani nici nu aveau decât unu singurū termenū *gens* pentru ginte și pentru națiune. Considerandu-se într'unu simțu maș restrinsu, cuvântulă națiune indică o formă socială, în care unu certu numărū de urbi seș de Statu particulare, fie de aceia-și ginte, fie de ginți diverse, se suppunū unei legi comune și unu guvernamentū comunu. Nu agiunge totuși ca o mână abilă să intrunescă la unu locu maș multe teritorie și să creeze o unitate materială. Decă între națiunile astu-feliu agglomerate nu essistă o unitate morală, o cugetare comună, în deșertū veți căuta elementele unei națiuni“ (10).

D. Francis Wey esplică în următorulă modū ăicerea naționalitate :

„Naționalitate, acēta este caracterulă politicu, care face pe o societate susceptibilă de a fi națiune. Așa dérō fie-care Statu posedă o naționalitate a sea. Intru câtū naționalitatea essistă în ánima unu poporū, are și ellu dreptulă de a essiste seș de a se renasce. Naționalitatea e legitimitatea popórelorū. Acestu termenū este tēnerū, fiindū-că nu s'a pututū forma înainte de óra, în care națiunile au luatū posesiune de sine-și. Ellu n'a fostū nici o dată definitū, dérū maș de multe ori abusatū. Așa cuvântulă națio-

(7) *Code diplomatique de l'Europe*, t. 1, p. 1 și 8.

(8) *Dei doveri de'principi neutrali verso i principii guerreggianti*, p. 6.

(9) *Meditazioni storiche*, VII, § 4.

(10) *Dictionnaire politique. Encyclopédie du langage et de la science politique*, ad voc. — Cf. *Lampredi, juris publici universalis theoremată*, pars II, cap. 3.

„nalitate seș ea fără calle dreptu spiritulă unei națiuni, și maș adesea încă dreptu națiunea însă-și. Ori-unde e de agiunsu ăicerea națiune, cēaltă nu este la loculă seș. Cei doi inamicu ai naționalității sunt: despotismulă și cucerirea. În unele ocasiuni naționalitatea supra-viețuesce după perderea nedependinței. În câtū timpū acēstă supra-viețuire persistă, o societate conservă drepturile selle legitime de a redeveni națiune, căci naționalitatea este pentru popóre semnulă vieței, éru totū ea viețuesce, fie poporū, fie individū, este investitū cu neprescriptibilulă dreptu la libertate.“ (11)

Urmărindū maș departe litteratura cestiunii, găssimū pe geografulă Balbi, care susține că cuvântulă națiune pôte fi consideratū sub trei aspecte: 1-o. Sub aspectulă istorico-politicu, ellu are în vedere unulă seș maș multe popóre, supuse unu singurū guvernū, ori-cari arū fi între elle diferențele de limbă, de religiune și de origine; 2-o. Sub aspectulă geograficu, denótă tóte popórele, conlocuitóre pe unu teritoriu, alle căruia hotare fizice sunt bine și energicu determinate; 3-o. Sub aspectulă limbisticu, cōprinde tóte popórele, ori-cătū de separate prin spațiu, intru câtū elle vorbescū aceia-și limbă. (12)

Acēste trei unități sunt numite grecesce *omonomiă*, *omocroniă* și *omoglottiă* de cătră editorulă anonimū allu parabolei fiului prodigū, traduse în varie și multiple dialecte francesce (13).

În fine, trecendū peste o mulțime de alți scriitoru, vomu închiăia prin ilustrulă cavallerū Mancini, carele afirmă, că într'o societate naturală de ómeni națiunea consistă din unități de teritoriu, de origine, de moravuri și de limbă, conformate tóte acēstea cu comunitatea vieței și a conștiinței sociale. (14)

Astă seriă de definițiuni eterogene, contrarie și complesse giustifică pe deplinū devisa, pusă în fruntea studiului de față: „Il n'est guère de mot plus difficile à définir.“

Acuma ne vomu încerca noi a scóte la capétū o definițiune maș precisă.

(Va urma)

GIOVENALE VEGEZZI-RUSCALLA.

(11) *Manuel des droits et des devoirs. Dictionnaire démocratique*, ad. voc.

(12) *Introduction à l'Atlas Ethnographique du globe*, XVI.

(13) *Mélanges sur les langues*, p. 7.

(14) *Della nazionalità come fondamento del diritto delle genti*, p. 41. — Acēstă definițiune, affară numai de elementulă conștiinței naționale, se asemēnă cu acea din *Pomba, Enciclopedia popolare*, ad. voc.

INDICELE

scrierilorū, relative directū și indirectū la Daci și Dacia.

(Fine)

Q.

ED. QUINET; *Oeuvres complètes (Le. Roumains)*, Paris, 1857, 9 tom.

R.

- RAVENNATIS ANONYMI *Cosmographia*, ed. M. Pinder et G. Parthey, Berolini, 1860, in-16.
- KARL RITTER; *Die Vorhalle europäischer Völkergeschichten vor Herodotus an dem Kaukasus und an den Gestaden des Pontus*, Berlin, 1820.
- FELIX ROBIOU; *Histoire des Gaulois d'Orient*, Paris, 1866.
- DR. R. RÖESLER; *Die Geten und Nachbarn*, Wien, 1864, in-8.
- *Das vorrömische Dacien*, Wien, 1864, in-8.
- *Dacier und Romänen*, Wien, 1866, in-8.
- *Römische Studien, Untersuchungen zur älteren Geschichte Romäniens*, Leipzig, 1871.
- *Die griechischen und türkischen Bestandtheile im Römischen*, Wien, 1865.
- ROGET DE BELLOGÜET; *Ethnogenie gauloise: glossaire gaulois, types gaulois, le génie gaulois*; Paris, 1858—68, 3 tom. in-8.
- DR. RÖMER FLÖRIS; *Műregészeti Kalauz különös tekintettel Magyarországja őskori műregészeti (manualü de archeologiä)*, Pest, 1866.
- *De antiquis rebus aureis in Hungaria et Transylvania repertis*, in *Publicationes Archaeologicae Academiae Scientiarum Hungaricae*, tom. V, Pest, 1865. (1)
- ROSA; *Unterwiegungen über die Romanier oder sogenannten Wlachen, welche jenseits der Donau wohnen*, Pest, 1808; tradusä romänesece sub titlulü: *Observări despre Români de dincolo de Dunăre*, trad. de Sergiü Hagiadi, Craiova, 1867.
- FRED. DE ROUGEMONT; *L'äge du Bronze ou les Sémites en Occident, matériaux pour servir à l'histoire de la haute antiquité*, Paris, 1866; trad. germ. Gütersloh, 1869.
- DR. E. RÜCKERT; *Die Pfahlbauten und Völkerschichten Ost-europa's, besonders der Donaufürstenthümer*, Würzburg, 1869, in-8.

S.

- ED. V. SACKEN; *Leitfaden zur Kunde des heidnischen Alterthums mit Beziehung auf die oesterreichischen Länder*, Wien, 1865, in-8.
- *Das Grabfeld von Hallstatt in Oberösterreich und dessen Alterthümer*, Wien, 1868.
- P. J. SCHAFFARIK; *Slawische Alterthümer, deutsch von Moriz v. Aerenfeld*, Leipzig, 1843—44, 2 tom. in-8.
- A. L. SCHLÖZER; *Allgemeine nordische Geschichte*, Halle, 1771, in-4.
- KURD de SCHLÖZER; *Les premiers habitants de la Russie: Finnois, Slaves, Scythes et Grecs*; Paris, 1846, in-8.
- WILH. SCHMIDT; *Die Geten und Daken, ein historischer Versuch*, in *Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde*; neue Folge, IV tom. Kronstadt, 1859.
- *Das Jahr und seine Tage in Meinung und Brauch der Romänen Siebenbürgens*, Hermannstadt, 1866, in-8.
- ARTH. und ALB. SCHOTT; *Walachische Märchen*, Tübingen, 1843, in-8.
- J. C. SCHULLER; *Siebenbürgen vor Herodot und in dessen Zeitalter*, in *Archiv für Kunde österr. Geschichtsquellen*, tom. XIV, Wien.

(1) De același autorü se află numeroși articoli asupra anticităților romane și barbare din Ungaria și din Transilvania în Publicațiunile Archeologice alle Academiei de Științe Ungare.

- *Zur Frage über den Ursprung der Romänen und ihrer Sprache*, Hermannstadt, 1855, in-8.
- *Ueber eine merkwürdige Volkssage der Romänen*, Hermannstadt, 1857, in-8.
- *Römische Volkslieder*, metrisch übersetzt und erläutert, Hermannstadt, 1859, in-16.
- *Kloster Argisch, eine römische Volkssage*, Hermannstadt, 1858, in-8.
- *Kolinda, eine Studie über römische Weihnachtslieder*, Hermannstadt, 1860, in-8.
- *Argumentorum pro latinitate linguae valachicae seu rumanae epicrisis*, Cibini, 1831, in-8.
- *Entwicklung der wichtigsten Grundsätze für die Erforschung der römischen Sprache*, in *Archiv des Vereines*, t. 1, Hermannstadt.
- SCHWENCK KONRAD; *Mythologie der Griechen, Römer etc.*, Frankfurt am Mein, 1855, 7 tom. in-8.
- I. SEIDL und KENNER; *Beiträge zu einer Chronik der archäologischen Funden in der österreichischen Monarchie*, o seriä de articoli, publicați de Academia Științelorü din Viena în cursü de mai mulți ani.
- SENKOWSKI, O. I.; *Primieczania k Herodotovu opisaniiu Skithii* (notițe asupra descrierii Scitiei în Herodotü), în *diarulü russescü Biblioteka dlia cztenia*, t. XXVII.
- SEIVERT JOHANNES; *Inscriptiones monumentorum romanorum in Dacia mediterranea*, Viena, 1772.
- G. SEULESCU; felurite indicațiunii archeologice răspândite într'o *Căllătoriä la Galați*, publicată în *diarulü Buciumulü* din Bucuresci, 1862.
- *Monete daciane, romane proprie, romano-bizantine și moldo-române, cullese și înoranduite*, în *Albina Romänescä*, gazetä din Iași.
- JOH. SEVERINI; *Pannonia veterum monumentis illustrata, cum Dacia tibiscana*, Posenii, 1770, in-8.
- K. SIMROCK; *Handbuch der deutschen Mythologie, mit Einschluss der nordischen*, Bonn, 1864, in-8.
- GEORGIÜ SINCAI DE SINCA; *Chronica Romänilorü și a mai multorü nemurü*, Iași, 1853, 3 tom. in-4.
- KARL SPRUNER; *Atlas antiquus*, ed. Th. Menke, Gotha, 1865, fol. (tab. XXIII).
- STATIUS P. PAPINIUS; *Opera quae exstant*, ed. Fr. Dübner (în colecțiunea Panckoucke), Paris, 1837, in-8.
- STEPHANUS BYZANTINUS; *Quae supersunt*, gr. ed. G. Dindorf, Lipsiae, 1825, 4 tom.
- STRABO; *Rerum geographicarum libri XVII*, gr. ed. Coray, Paris, 1815—19, 5 tom. in-4.
- trad. franç. par *De la Porte du Theil, Coray*, et *Letronne*, Paris, 1803—19, 5 tom. in-4.
- ed. gr.-lat. C. Müller et F. Dübner, Paris (Didot), 1853, 1 tom. in-8 maj.
- I. G. STRITTER; *Memoriae populorum, olim ad Danubium etc. incolentium*, Petropoli, 1771—79, 6 tom. in-4.
- SUIDAS; *Lexicon*, gr. et lat. ed. G. Bernhardt, Halle, 1834—45, 2 tom. in-4.
- FR. JOS. SULTZER; *Geschichte des transalpinischen Daciens*, Wien, 1781—1782, 3 tom. in-8.
- SUROWIECKI; *Sledzenia poczatku narodów Slowianskich*, in *Rocznik Towarzystwa Warszawskiego*, t. XVII.
- GEORG. SYNCELLIUS; *Chronographia*, gr. et lat. ed. J. Goar, Paris, 1652, fol., din Byzantinae historiae scriptores.
- ed. G. Dindorf, Bonnae, 1829, 2 tom. in-8.

T.

- TACITUS CAJ. CORNEL.; *Opera*, ed. Io. Casp. Orellius, Turici, 1846, 2 tom. in-8.
- avec trad. franç. par J. L. Burnouf, Paris, 1833, 6 tom. in-8.
- TIMON S.; *Disceptationes de Dacia, additamentum ad Imagines Hungariae*, Cassoviae, 1734, in-16.
- AMEDÉE THIERRY; *Histoire des Gaulois*, Paris, 1857, 2 tom. in-8.
- *Histoire d'Attila et de ses successeurs*, Paris, 1856, 2 tom. in-8.
- THUCYDIDIS *De bello Peloponnesiaco libri VIII*, ed. gr.-lat. E. Fr. Poppo, Lipsiae, 1821—40, XI tom. in-8.
- THUNMANN JOHANN; *Untersuchungen über die Geschichte der östlichen europäischen Völker*, Leipzig, 1774.
- TILLEMONT; *Histoire des Empereurs, et autres princes qui ont régné les six premiers siècles de l'Eglise*, Paris et Bruxelles, 1690—1738, 5 tom. in-4.
- TOPPELTINUS LAURENTIUS; *Origines et occasus Transilvanorum seu erutae nationes Transilvaniae*, Lugduni, 1669.
- FREDERIC TROYON; *Monuments de l'antiquité dans l'Europe Barbare*, Lausanne, 1868.
- TORMA (KAROLY); mai mulți articoli în limba maghiară asupra anticităților Daciei în *Annalele Asociațiunii Museulü Transilvanü*, Clușiu, 1859—61, 1861—63, 1864—65, precum și în *Publicationes Archaeologicae Academiae Scientiarum Hungaricae*, Pest, tom. III, 1863, V, 1865, VII, 1866.
- K. TYSZKIEWICZ; *O kurhanach na Litwie i Rusi Zachodniej* (despre movilele din Lituania și Rutenia), Berlin, 1868, in-8.

U.

- F. A. UCKERT; *Skythien und das Land der Geten oder Daker nach den Ansichten der Griechen und Römer dargestellt*, Weimar, 1846, in-8.
- EDUARD UTTECH; *De Traiani expeditionibus adversus Dacos*, Berolini, 1841.

V.

- J. A. VAILLANT; *La Romanie ou histoire, langue, littérature, orographie, statistique des peuples de la langue d'or, Ardiens, Vallaques et Moldaves, résumés sous le nom de Romans*, Paris, 1844, 3 vol. in-8.
- VALERIUS FLACCUS; *Argonauticorum libri VIII*, ed. I. A. Wagner, Gottingae, 1805, 2 tom. in-8.
- JOS. VASS; *Transilvania sub domnirea Romänilorü*, manualü de archeologiä localä în limba maghiară, Clușiu, 1863.
- VENANTIUS FORTUNATUS; *Hodoporicon*, împreună cu Ausonius, ed. L. Tross, Hamm, 1824, in-8.
- SEXTUS AURELIUS VICTOR; *Historia romana*, ed. Ed. Fr. Schroeter, Lipsiae, 1829—31, 2 tom. in-8.
- A. VIQUESNEL; *Recherches historiques sur quelques points de l'histoire générale des peuples Slaves et de leurs voisins les Turcs et les Finnois*, Paris, 1869, in-4.
- *Coup d'oeil sur quelques points de l'histoire générale des peuples Slaves*, Paris, 1870.

W.

- WIETERSHEIM; *Geschichte der Völkerwanderung*, Leipzig, 1858—64, 2 tom.

T. v. WOLANSKI; *Briefe über slawische Alterthümer*, Gnesen, 1846—47, 2 părți in-4.

X.

XENOPHONTIS ATHENAEI *quae exstant*, ed. gr. lat. I. G. Schneider, Lipsiae, 1790—1838, 6 tom. in-8.

— ed. Dübner, Paris (Didot), 1839, in-8.

Z.

ZAMOSIUS STEPHANUS; *Analecta lapidum veterum et nonnullarum in Dacia antiquitatum*, Francofurti, 1598, fol.

K. ZEUSS; *Die Deutschen und ihre Nachbarstämme*, München, 1837.

SUPPLEMENTU.

BAYER, TH. S.; *De Scythiae situ, qualis fuit sub aetatem Herodoti*, in *Comment. Acad. Scient. Petropol.*, t. 1.

BRUNN, PH.; *L'île des Tyragètes*, in *Journal d'Odesses*, 1852, nr. 26-27. — *La bouche de Kilia*, ibid. nr. 31—32.

CATTANEO; *Del nesso fra la lingua valaca e l'italiana*, in *Scritti*, t. 1.

EICHWALD, E.; *O drevnieiszi obitalisczach plemen viuznoi Rossii* (despre locuințele celor mai vechi ginți în Russia meridională), în *Biblioteca dlia cztienia*, t. XXVII.

GEHARDI, L. A.; *Geschichte der Moldau, der Walachey und des Reichs Bulgarien*, in *Allgemeine Weltgeschichte* (Gutrie — Gray), t. XXXV, Leipzig, 1782, in-8.

PHILIPPIDES D.; *Ἱστορία τῆς Ρουμανίας*, Lipsiae, 1816, 2 tom. in-8.

ESPOZIȚIUNEA ARTIȘTILORŪ

IN VIUETĂ.

(Finea. Veđi nr. 133)

Esposițiunea actuală escellă printr'o concurrență de portrete între dd. Stăncescu, Danu, Fotino și Ionidū.

Să le examinăm d'érō, și să vedem p'nele la ce punct elevii sunt demni de emulațiunea, ce nu s'au sfitit să facă maestrul; mai nainte inse ni vom permite o mică digressiune la adresa onorabilei Comisiuni a Esposițiunii.

Noi credem, că n'arū fi fără dreptu cuvântu, decă s'arū cere ca portretele, cari sollicită a figura într'o asemenea solemnitate artistică, să intrinască ore-cari condițiuni. Arū fi de demnitatea Esposițiunii ca să nu se admittă decât imaginile unor persoane, cari s'au ilustrat prin ce-va, allū cārora nume a devenit de notoritate publică, érū adducendu-se portretul vre-unui omū ne'nsemnatū, să represinte cellū puțin unū tipū socialū ore-care. Numai atunci s'arū privi cu interesu acelle cadruri, ce acum d'abia mobiléză Esposițiunea, fiind nebăgate în sémă de unū publicū, care cunnosce pré-puțin fisionomia atătorū respectabili burgesi, invelliți de fericirea obscurității.

Pictorul are facultatea să și essercite arta sea cumū o va voi: ca omū de profesiune, ca lucrătoru pentru plată, ellū e liberū a desemna persóna ori-

cui; d'érū nu se póte pretinde, ca artistulū să useze d'o Esposițiune spre a și atrage clienți, cea-ce póte face cellū multū la ferestra unū magazinū cu posițiune.

Sperăm că acestū scrupulū va fi admisū pe viitorū de cătră Comisiunea, care, nu ne îndouimū, este și ea gelósă a vedé căștigându-și Esposițiunea unū caracterū mai puțin speculantū.

Revenimū la obiectulū criticei.

D. Stăncescu a espusū doue genuri de portrete: unele lucrate cu craionū, altele cu pastelurī.

Între celle cu craionū, privindū portretulū d-lui Nedelcovici, ne mirăm cumū de s'a pututū, ca ellū să fie atâtū de reū essecutatū, póte din cauza originalulū, și totuși a fi espusū. Între celle-l'alte, posa subiectulū e atâtū de reū allésă, încătū nu se scie unde'i este gātulū.

Portretulū d-lui Aurelianū, lucratū cu pastelurī, e bine desemnatū; figura inse are o culóre pré-trandafriă. S'arū părē că privimū pe unū baronū germanū, a căruia față n'a încercatū nici o dată acea asprime a timpului, care persecută pe cultivatorulū assiduū la muncă, precumū este d. Aurelianū. Ca coloritū, d. Stăncescu a reușitū să depingă craniulū atâtū de măestresce, încătū dela distanță pare a fi lucratū cu culori în uleiū.

Portretulū d-lui Lucovicū, totū de d. Stăncescu, e perfectū, d'érū... originalulū este unū *homo incognitus* s'eu chiarū *incognitissimus*, carele nu putea tinde, nici ca ilustrațiune, nici ca tipū, la onorile Esposițiunii.

Portretulū d-lui V. A. Urechia, lucratū de d. Danu, ocupă unū locū fôrte importantū, deși essecuțiunea sea artū cere unū p'arete mai modestū. D. Urechia, bărbatū maturū, deprinsū a se îngriji fôrte multū de ocupațiunile s'elle litterarie și didactice, pentru a'i prisosi timpulū necessarū unū g'ine căruia'i place a escella prin îngrigirea tualettei, este departe d'a fi așa cumū l'a depinsū d. Danu. De altă parte, ca dessemnū, portretulū d-lui Urechia are multe de obiectatū. Posa e reū essecutatā: șede pe scaunū solditū, cu mâna stângă sucită și pare c'a încercatū multă anevoință p'nele să și póta rāzima capulū de d'ensa. Gheroculū nu sémēnă a fi confecționatū din stoffă obiēnuită, ci pare a fi d'o materiă *ad-hoc*, din care se facū p'aturile de Brașovū. Obrazulū este camū imflatū, camū pré-giovalū, și mânele n'au nici o pretensiune anatomică. De altū-minterea d. Danu, lucrândū cu mai multă applicațiune, arū puté merge departe.

D. A. Fotino, elevū allū sc'ollei de Belle-arte, se recomandă prin portretulū d-lui C. D. Aricescu, fôrte bine essecutatū. I s'a imputatū rumenēla o-brazilorū, d'érū acēsta se g'ustifică prin influința aerulū dela Cāmpu lungū, essercitatā assupra originalulū în timpulū unuia din congedie. Observămū, că acestū portretū a fostū prigunitū, așdându-se într'o posițiune fôrte ingrată.

D. G. Ioanidū a espusū portretulū d-lui Dr. Steiner ș'o Găină cu oue, cari — negreșitū galinaceele, érū nu mediculū — și-arū fi avutū unū

locū mai nemeritū p'o tavă de dulcēță, decâtū pe murilū unei Esposițiunii, unde d. G. Ioanidū se putea recomanda printr'alte subiecte.

Unū portretū bine essecutatū este Barbu Lăutarulū în costumulū seū caracteristicū. Așa cumū l'amū admiratū pe scena teatrulū, represintatū de d. Millo, illū putemū admira și în Esposițiune, lucrātū de d. Ilescu, pe care'lū felicitămū cu atâtū mai multū, că după cumū afflāmū, d-sea este numai amatorū.

Ne oprimū acumū assupra unū tablou de d. Hinția, elevū-bursierū la sc'ola de Belle-arte din Parisū. Ellū represintă: *O nuntă țerrānescă în Transilvania*. Ne interessămū de viitorulū acestui g'ine, și de aceia regretămū tabloulū ce avemū înainte.

Ni-a mai remasū câte-va micī pānde; elle inse sunt pré-moderate pentru a satisface regretele publiculū, după ce a privitū celle-l'alte tablouri. Avemū trei cadruri, cari se întrecū a represinta: cellū d'āntetu o ramură cu trei caisse, fôrte bine reproduse de d. A. Fotino; cellū d'al-douilea unū paisagiū de demānēță, essecutatū totū de d-lui, și cellū d'al-treilea o claiă de fēnū, essecutatā de d. G. Popescu.

Póte că publiculū, care a cititū critica n'ostă, va vedé în ommitterea unū tablou: *Mircea și Soliū*, o intențiune ascunsă de a cruța pe artistū de asprimea, ce merită a-și atrage.

Ne g'ustificămū.

— *Mircea și Soliū* este unū tablou reū essecutatū, d'icū spectatorilū.

— Nu e de mirare, — amū puté respunde noi, — decă eroulū dela Rovine, prāpăditū în drama d-lui Pantazi Ghica, a avutū acela-și s'ortă în tabloulū d-lui Popescu!

Cu t'ote acestea aflāmū, că Comisiunea al-lese ea-insăși acēstă pānză și a respinsū o altă, lucratā totū de d. Popescu, care represintă „G'uramentulū lui Micharu“.

Ne-amū miratū de allegere, cândū vedēndū in-și-ne acestū din urmă tablou, l'amū puté preferi ori-și-cândū nu numai luy „*Mircea și Soliū*“, d'érū în loculū ori-cārii alte pānze istorice din actuala Esposițiune.

Amū terminatū cu cea-ce avurāmū a privi. Ca să nu plecāmū din Esposițiune cu regretulū pe buze, să ni rădicāmū puținū capulū și să vedemū d'assupra ușei doue piessē sculptate de d. Sălcēnu, elevū allū sc'ollei de Belle-arte.

Sunt bas-reliefuri turnate în gipsū, cari probéză o mare disposițiune pentru sculpturā.

Acumū putemū p'arasi salla Esposițiunii. Din pragulū ușei amū face încă o arruncătură de ochi, d'érū credemū destullă desillusiunea, de care ne-a copprinsū totalitatea.

— De-sérā la Gebauer; iți va trece necazulū, — d'ice cine-va, care ni-a vedutū desgustulū.

— Da; acollo o Țigancă, indumneđitā sub pennelulū lui Gregorescu, zimbescē trecătorilorū posomoriti, cari avuseserā fatalitatea de a se abatte

COLUMNA LUI TRAIANU

REVISTA ȘTIINȚIFICĂ, LITERARĂ ȘI INDUSTRIALĂ.

Esse o dată pe săptămână, Duminică, în formatul 4 mare, cuprinzând o îndoită materie de câtă oricare altă revistă română și numai scrieri originale, fără nici o traducere: istoria, științe economice, dreptul, medicina, științe naturale, poezia, bibliografia, literatură populară, etc.

PREȚUL ABONAMENTULUI ESTE NUMAI:

Pentru capitală: 20 lei noi. — Pentru districte: 30 lei noi. — Pentru străinătate: 40 lei noi și 20 florini.

Acei domni, cari vor bine-voi a ni face 5 abonați, vor primi pe d'asupra un abonament gratuit.

Abonamentul este numai pe an, începând totu-d'una dela 1 genariu.

La redacțiunea revistei se poate găsi o colecțiune completă pe anii 1870—71, anume 110 côle, cu prețulu numai de 40 lei noi.

Redacțiunea și administrațiunea se află în Bucuresci, Suburbiu Batiștea, Strada Dionisiu, Nr. 9.

Abonamentele în capitală se pot face de asemenea în Passagiul la Imprimeria Curtii, de unde se vor libera totu-d'odata cuitanțe de primirea banilor.

ANNUNȚURILE: 25 BANȚI RONDULU DE 30 LITERE

CĂILE FERRATE ROMÂNE

Mersulu trenurilor pe timpul lucrărilor de reconstrucțiune pe întreaga liniă.

VALABILU DELA 8 (20) APRILE 1872.

LINIA BUCURESCI-BRAILA				LINIA BRAILA-BUCURESCI				LINIA BARBOSI-TECUCI				LINIA TECUCI-BARBOSI			
MERSULU QUOTIDIANU								MERSULU QUOTIDIANU							
STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Bucuresci	Trenu nr. 1.		STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Braila	Trenu nr. 2.		STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Barboși	Trenu nr. 3.		STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Tecuci	Trenu nr. 4.	
		de persoane cu luare de mesagerii				de persoane cu luare de mesagerii				de mărfuri cu transportu de persoane				de mărfuri cu transportu de persoane	
		SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE
Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.
Bucuresci		dimin.	11 20	Braila		dimin.	5 00	Barboși		dimin.	6 —	Tecuci		sera	5 —
Chitila	10	11 42	11 44	Mufciu	22	5 48	5 51	Sebesti	13	6 33	6 38	Ivesti	18	5 45	5 55
Buftea	18	12 01	12 06	Ianca	39	9 29	6 37	Prevalu	30	7 20	7 26	Prevalu	41	6 52	6 58
Perisu	30	12 34	12 39	Făurei	60	7 19	7 24	Ivesti	53	8 23	8 33	Sebesti	58	7 40	7 45
Crivina	40	1 00	1 10	Cilibia	80	8 09	8 14	Tecuci	71	9 18	dimin.	Barboși	71	8 18	sera
Ploesti Restaur.	60	1 53	2 05	Buzeu. Restaur.	99	8 58	9 20	LINIA ADGIUD-ROMAN							
Vallea Căluger.	69	2 29	2 31	Monteoru	110	—	—	Mersulu tren. nr. 5 și 6 între Adgiud-Roman și vice-versa nu va avu locu în toate dillele, ci numai Mercurea și Duminica							
Albesci	77	2 45	2 50	Ulmeni	115	9 54	9 58	STATIUNI	de la Adj.	Trenu nr. 5.	STATIUNI	de la Rom.	Trenu nr. 6.		
Mizilu	93	3 26	3 35	Mizilu	135	10 40	10 50	Adgiud		sera	5 00	Roman		dimin.	4 00
Ulmeni	113	4 18	4 22	Albesci	152	11 26	11 31	Sascut	14	5 31	5 40	Galbeni	23	5 00	5 05
Monteoru	118	—	—	Vallea Căluger.	160	11 45	11 47	Racaciuni	31	6 25	6 35	Bacau	44	5 57	6 10
Buzeu. Restaur.	129	4 56	5 18	Ploesti. Restaur.	169	12 11	12 33	Valea Seca	48	7 20	7 23	Valea Seca	55	6 37	6 40
Cilibia	148	6 2	6 07	Crivina	188	1 06	1 16	Bacau	59	7 50	8 05	Racaciuni	72	7 25	7 35
Făurei	169	6 52	7 57	Perisu	198	1 37	1 52	Galbeni	80	8 57	9 00	Sascut	89	8 20	8 23
Ianca	189	7 39	7 47	Buftea	211	2 10	2 15	Roman	103	10 00	sera	Adgiud	103	9 —	dimin.
Mufciu	207	8 25	8 28	Chitila	219	2 32	2 36								
Braila	228	9 16	sera	Bucuresci	228	3 00	d. amedu								

DIN SCRIERILE D-LUI B. P. HASDEU

se mai află de vânzare la administrațiunea revistei

COLUMNA LUI TRAIANU:

Istoria toleranței religioase în România: protestanți, catolici, mahometani, lipoveni și evrei. Edițiunea II. Prețulu 2 lei noi.

Răzvanu-voda; dramă istorică în 5 acte în versuri. Edițiunea III. Prețulu 3 lei noi.

Trăi Evrei: Shylock, Gobseck și Moise; studiu literariu. Prețulu 1 leu nou.

Talmudulu, ca profesiunea de credință a poporulu israelit; studiu filosofic. Prețulu 1 leu nou.

Industria națională față cu principiulu concurrenței; studiu politico-economic. Prețulu 1 leu nou.

Cine le ica d'o-dată, prețulu totalu este: 6 lei noi, eru pentru Transilvania 3 florini.

Numai vr'o câte-va au mai ramasu din edițiunea I:

ION-VODA CELLU CUMPLITU,

cu unu portretu și 10 gravure, aprupe 300 pagine. Prețulu: 7 lei noi, eru pentru Transilvania 3 1/2 florini.

A eșitu de sub presă și se află de vânzare la Tipografia din Passagiul și la toate Librăriile:

LEGE

PENTRU

MONOPOLULU VÂNDEREI TUTUNURILORU

ȘI

REGLEMENTU DE APPLICATIUNE

ALLU LEGEI PENTRU

MONOPOLULU VÂNDĂRII TUTUNURILORU.

Form. în coprinzându 64 PAGINE.—Preciulu unu esemplaru 84 bani.